

Kurikulum náboženstva v praxi

I. Úvod

Na úvod si dovoľím citovať z Obežníka č. 520/2009 Kongregácie pre katolícku výchovu adresovaný predsedom biskupských konferencií O vyučovaní náboženstva, ktorý v bode 10 hovorí:

„Vyučovanie náboženstva v školách si vyžaduje antropologická koncepcia otvorená pre transcendentný rozmer ľudského bytia: je jedným z aspektov práva na vzdelanie (porov. kán. 799 CIC). Bez tohto predmetu by boli žiaci pripravení o podstatný prvok svojej formácie a osobného rozvoja, ktorý im pomáha dosiahnuť životne dôležitú harmóniu medzi vierou a kultúrou. Mravná formácia a náboženská výchova napomáhajú aj rozvoj osobnej a spoločenskej zodpovednosti, ako aj iných občianskych čností, a preto predstavujú dôležitý príspevok k všeobecnému dobru spoločnosti.“

Antropologický aspekt vychádza z hľadania ako pomôcť človeku, aby v sebe tento transcendentný rozmer objavil, aby sám bol schopný hľadať a nakoniec dať odpoveď Bohu a pri tomto pohľade však nezabúda na celistvosť človeka, t.j. že človek nie je len nesmrteľná duša. Takto chápané vyučovanie náboženstva mu zároveň pomáha pochopiť kresťanské poslanstvo vo vzťahu k veľkým existenčným problémom. A dokument pokračuje:

„Je preto potrebné, aby školské vyučovanie náboženstva figurovalo ako školský predmet s tými istými požiadavkami systematickosti a prísnosti ako je to pri ostatných predmetoch. Má predkladať kresťanské poslanstvo a kresťanskú udalosť s tou istou serióznosťou a hĺbkou, s akou iné disciplíny predkladajú svoje poznatky. Neumiestňuje sa však povedľa nich ako niečo doplnkové, ale v potrebnom interdisciplinárnom dialógu“ bod 18

A v súhrne III. časti dodáva:

„Vyučovanie náboženstva sa odlišuje od katechézy a dopĺňa ju, keďže ide o školské vyučovanie, ktoré si nevyžaduje prijatie viery, ale odovzdáva poznatky o povahe kresťanstva a kresťanskom živote. Navyše, obohacuje Cirkev a ľudstvo o kultúrnych a humanitných pracovníkov.“

Východiskom pre nás je teda:

- odlišnosť katechézy od školského vyučovania náboženstva
- požiadavka, aby náboženstvo bolo ako riadny vyučovací predmet na školách
- osobitosť Slovenska – KPKC vytvorilo ŠVP - štátny vzdelávací program rovnaký pre predmet náboženská výchova a náboženstvo s rôznou hodinovou dotáciou

Pre mňa ako konkrétneho učiteľa z toho vyplýva:

- musím prijať štátny vzdelávací program tak, ako nám bol predložený
- zo štátneho vzdelávacieho programu si pripraviť školský vzdelávací program, tak, aby čo najviac vyhovoval podmienkam, v ktorých sa nachádzam.

Školský vzdelávací program obsahuje tieto časti:

- a) Úvodné identifikačné údaje (názov ŠkVP, stupeň vzdelania, ktorý sa dosiahne po absolvovaní ŠkVP alebo jeho ucelenej časti, dĺžka štúdia a formy výchovy a vzdelávania, rok, miesto vydania a platnosť ŠkVP).
- b) Vymedzenie vlastných cieľov a poslania výchovy a vzdelávania.
- c) Vlastné zameranie školy (veľkosť a vybavenie školy, charakteristika pedagogického zboru, ďalšie vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov školy, vnútorný systém kontroly a hodnotenia zamestnancov školy, dlhodobé projekty a medzinárodná spolupráca školy, spolupráca s rodičmi, sociálnymi partnermi a inými subjektmi).
- d) Profil absolventa.
- e) Charakteristika školského vzdelávacieho programu (popis ŠkVP, dĺžka štúdia a formy výchovy a vzdelávania, vyučovací jazyk, spôsob a podmienky ukončovania výchovy a vzdelávania, vydávanie dokladu o získanom vzdelaní).

- f) Učebný plán.
- g) Učebné osnovy/moduly pre všetky predmety.
- h) Učebné zdroje (materiálno technické podmienky).
- i) Podmienky na uskutočňovanie vzdelávacieho programu (materiálne, personálne, organizačné podmienky a podmienky bezpečnosti práce a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní).
- j) Základné podmienky vzdelávania žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.
- k) Vnútorný systém kontroly a hodnotenia žiakov.

Do tohoto ŠkVP je zaradený aj náš predmet. Pre jeho presné vymedzenie je potrebné, aby bolo uvedené:

- Záhlavie – názov predmetu, časový rozsah výučby.
- Charakteristiku vyučovacieho predmetu.
- Ciele vyučovacieho predmetu (kognitívne-vzdelávacie, socioafektívne-postoje, psychomotorické-zručnosti), obsahuje: hlavné témy, doplnkové témy, prierezové témy, tvorba projektu.
- Výchovné a vzdelávacie stratégie.
- Stratégiu vyučovania - metódy, formy, techniky vyučovania.
- Vzdelávacie oblasti (medzipredmetové vzťahy).
- Spôsobilosti absolventa.
- Učebné zdroje.
- Kritériá hodnotenia v predmete rímskokatolíckeho náboženstva.
- Obsah vzdelávania (učivo).

Učebné osnovy predmetu rímskokatolíckeho náboženstva:

- ročník, tematický celok, počet hodín, kľúčové pojmy
- ciele predmetu (kognitívne, afektívne a psychomotorické)
- vzdelávací štandard

Vzdelávacie štandardy zahŕňajú v sebe konkrétne vymedzenie obsahu učiva a požiadavky na žiakov a teda:

- a) *obsahový* – vymedzuje učebnú látku príslušného predmetu, záväzný pre učiteľov na všetkých školách
- b) *výkonový* – norma pre žiaka, čo si má osvojiť.

Čo sa konkrétne skrýva pod jednotlivými názvami a čo tam môžem pre svoj predmet na danej škole vložiť, uvidíme v ďalšom príspevku p. Ing. Filovej.

ŠVP nám poskytuje 70% a v ŠkVP môžem doplniť 30%, prípadne prehodiť tematické celky.

II. Časovo-tematický plán a jeho tvorba

Časovo - tematický plán je individuálny (nie súkromný) pedagogický dokument učiteľa, ktorý po schválení v predmetovej komisii a riaditeľom stáva záväzným na vyučovanie príslušného učebného predmetu. „Časovo-tematický plán je považovaný za individuálnu učebnú osnovu učiteľa, ktorá zachytáva učivo jedného ročníka časovo rozvrhnuté približne na týždne pre konkrétnu triedu na školský rok.

Časovo-tematický plán predstavuje strednodobé plánovanie, ktoré vyplýva z dlhodobého plánovania – čo sú vlastne učebné osnovy a vyúsťuje do krátkodobého, čo je konkrétna príprava na vyučovaciu hodinu.

Vytvára sa na každý školský rok osobitne, pre každý ročník, ktorý sa vyučuje podľa rovnakých učebných osnov.

I. Časovo – tematický plán musí obsahovať:

- záhlavie,
- názov predmetu,
- školský rok,
- počet hodín týždenne,
- triedy, v ktorých sa bude učiť, resp ich zameranie,
- mená vyučujúcich, ktorí budú podľa neho učiť.

II. Obsah

- a) Mesiace a počet hodín plánovaných odučiť v danom mesiaci: Potrebné spracovať podľa *Pedagogicko-organizačných pokynov MŠ SR na daný rok (prázdniny, potreba zvýrazniť témy požadované podľa týchto pokynov...)*.
- b) Názvy tematických celkov. Obsah tematických celkov je tu už rozdelený na jednotlivé hodiny. Poradie tematických celkov ako aj počet hodín musí zodpovedať učebným osnovám uvedených v ŠkVP. (Toto využívam pri zápise do triednej knihy).
- c) Tiež je tu potrebné zvýrazniť doplnkové témy a prierezové témy i oblasť, s ktorou súvisia. (*napr. osobnostný a sociálny rozvoj, environmentálna výchova, mediálna výchova, výchova k manželstvu a rodičovstvu, multikultúrna výchova, ochrana života a zdravia*).
- d) Do počtu hodín je potrebné zaradiť aj hodiny ako Opakovanie alebo inak môžeme to nazvať aj Upevňovanie učiva; resp. kde je predmet známokovaný môže ísť o hodinu Preverovanie učiva. Je vhodné zaradiť aj hodinu s názvom Aktuálnosti zo života Cirkvi, príprava na výročie príchodu sv. Cyrila a Metoda, príprava na príchod Sv. Otca Benedikta XVI.
- e) Niektorí riaditelia môžu vyžadovať aj ciele k jednotlivým hodinám.
- f) Praktické poznámky:
 - Tu mám zaradiť aj hodiny , ktoré sa týkajú liturgického roka, t.j. naplánujme si hodinu ako prípravu na Vianoce alebo Veľkú noc.
 - Zohľadním tiež možnosť nejakej besedy napr. s misionárom, ísť so žiakmi na krátkodobú exkurziu napr. počas novembra návšteva krypty alebo cintorína.
 - Tieto akcie je vhodné si rozdiskutovať v rámci predmetovej komisie, aby sme ich mohli vzájomne zosúladiť.

Postup pri tvorbe časovo-tematického plánu:

- vypracovať analýzu výsledkov vyučovania a plnenia časovo - tematických plánov učiva v predchádzajúcom školskom roku,
- zoznámiť sa s Pedagogicko-organizačnými pokynmi MŠ SR, usmerneniami k metodike výučby,
- zoznámiť sa s učebnými osnovami príbuzných učebných predmetov a učebnými osnovami vlastného predmetu v nižších a vyšších ročníkoch, (*napr. mediálna výchova*),
- poznať organizáciu školského roka a prispôsobiť tomu časový rozvrh učiva, napr. *lyžiarsky kurz*,
- poznať žiakov tried (triedy), ich učebné predpoklady a výsledky,
- preštudovať si ŠkVP pre daný predmet a ročník, prípadne navrhnúť úpravy,
- uskutočniť didaktickú analýzu učiva tematických celkov (základné učivo...),
- projektovať mimovyučovacie aktivity (*exkurzie,...*),
- vytvoriť súbor nástrojov na preverovanie a hodnotenie učebných výsledkov žiakov v učive tematických celkov (didaktické testy, projekty a pod.),
- prerokovať navrhovaný časovo - tematický plán v predmetovej komisii a odovzdať vedeniu školy,

- monitorovať realizáciu časovo - tematického plánu učiva (poznámky) – počas zasadaní Predmetovej komisie, možnosť ho v priebehu roka upraviť, ale znova ho treba schváliť a urobiť zápis.

III. Náboženská výchova, náboženstvo – rovnaký a predsa odlišný vyučovací predmet.

Prv než prejdeme k jadru, t.j. príprave na vyučovaciu hodinu a jej samotné odučenie, zdá sa mi vhodné zamyslieť sa a odlíšiť náboženskú výchovu alebo náboženstvo od iných profánnych predmetov.

Jedna kolegyňa s humorom žiakom hovorí: „Nevadí, že nemáte radi fyziku, hlavná vec, že máte radi fyzikárku.“ Aj keď si uvedomujeme, že žiaci majú rôzne druhy inteligencie, teda rôzne dary, predsa sú všetci povolani prísť k Bohu. A náboženstvo by im malo k tomu napomôcť. Na druhej strane však, aby sme nemali vysoké ciele, musíme si dobre uvedomiť, čo sa očakáva od hodín náboženstva na škole.

Znova si pripomeňme, čo nám na túto tému hovoria dokumenty:

Už spomínaný obežník v bode 17 hovorí: **Náboženská výchova na školách sa zaraďuje do evanjelizačnej misie Cirkvi. Je odlišná od farskej katechézy a dopĺňa ju, ako i ostatné aktivity, či už je to kresťanská rodinná výchova alebo iniciatívy permanentnej formácie veriacich. Okrem toho, že sa každá uskutočňuje v inom prostredí, majú tiež určený iný cieľ: cieľom katechézy je napomáhanie osobného primknutia ku Kristovi a dozrievanie kresťanského života v jeho rôznych rozmeroch (porov. Kongregácia pre klerikov, Všeobecné direktórium pre katechizáciu ďalej len DGC, 15. augusta 1997, 80 – 87); náboženská výchova na školách odovzdáva žiakom vedomosti o kresťanskej identite a kresťanskom živote.**

Náboženská výchova sa odlišuje od katechézy a dopĺňa ju, keďže ide o školské vyučovanie, ktoré si nevyžaduje prijatie viery, ale odovzdáva poznatky o povahe kresťanstva a kresťanskom živote.

Ak chcem toto uviesť do praxe, skúsme sa na nášho žiaka pozrieť ako na trojrozmerného človeka, ktorý má v sebe tri schopnosti: rozum, vôľu a srdce. Ak si definujeme vieru, ako odpoveď na Božie zjavenie, môžeme povedať je to len odpoveď rozumu? Asi nie. My v škole môžeme odovzdať poznatky, ktoré žiak môže rozumovo prijať, môžeme ho osloviť, že bude podľa toho aj konať, ale príľnutie celej osoby ku Kristovi, akoby odpoveď srdca, to je Boží dar viery, teologálna čnosť, ktorú pre žiakov môžeme len vyprosovať, prípadne byť pre nich kanálom Božej milosti. A toto je niečo, čo nemôžeme vlastnými silami, ale potrebujeme silu zhora - samého Ducha Svätého a orodovanie najlepšej učiteľky Panny Márie. Veď dobre vieme, že viera je slobodná odpoveď človeka na Božie volanie.

V škole sa teda jedná o sprostredkovanie vedomostí z oblasti náboženstva a viery a ako spomína český odborník na katechézu Ludvik Dřimal: *Už samotné poskytnutie ucelených a zrozumiteľných informácií je z výchovného hľadiska nezanedbateľná vec. Toto sprostredkovanie nesmie byť z pozície vyučujúceho podávané neutrálne, ale má byť prvou evanjelizáciou a zároveň pokusom o syntézu medzi ľudským poznaním a náboženskými vedomosťami, medzi kresťanskou vierou a kultúrou. (Alberich, Dřimal Katechetika str. 157 – 158, Portál 2008)*

Nepísaným cieľom by teda malo byť – priviesť žiaka k prijatiu nielen poznatkov, ale aj k životu s Kristom. Toto nám nezabezpečia žiadne presne definované zručnosti, metodiky, skrátka žiadne techniky. Ak teda chceme učiť náboženstvo, nesmiem stratiť zo zreteľa jeho transcendentný rozmer. K tomu musím podriaďiť všetko tak, aby sa moja hodina nestala len odovzdávaním informácií, možno aj zaujímavých poznatkov, ale aby vzbudila u žiakov záujem o niečo, čo ich presahuje, resp. pri tradičnej

viere, aby sa nejednalo o kultúru, ale o rozvinutie vzťahu s Bohom. A v tejto oblasti sa približujeme ku katechéze.

Prvým predpokladom, aby sa nám to aspoň trochu darilo, je práca na sebe, nielen odborná, ale aj duchovná. K svätosti nie je treba veľa času, ale veľa lásky (Sheen). Inými slovami, aby bol niekto dobrým učiteľom náboženstva nestačia len prirodzené dary, ktoré ho k tomu predurčujú, ale túžba milovať deti a priviesť ich k živému Bohu.

V osobe učiteľa má byť zahrnuté: umenie učiť, vychovávať, ale aj svedčiť vlastným životom. (VDK 237)

Spomínam si na článok o jednom protestantskom pastorovi v Holandsku, ktorý sa vyjadril, že on už neverí v Boha, ale toto je jeho zamestnanie, tak v ňom pokračuje.

Učiteľ náboženstva:

- má vedieť spájať rozmer pravdivosti s rozmerom významu viery, pravovernú náuku zhodnú s Učiteľským úradom Cirkvi s praxou v živote, inými slovami ortodoxia spojená s ortopraxou a nakoniec cirkevné cítenie so sociálnym cítením. (porov. VDK 237)
- má odhaliť jedinečnosť každého svojho zverenca, ako hovorí aj pedagogika sv. Angely Merici, odhaliť v ňom jeho jedinečnosť. Jeho mi Boh dnes ponúka, aby som mu pomohol odhaliť Boží plán pre neho, priviesť ho k Bohu a nie k sebe.
- prijíma toto povolanie od Boha, ktoré je zvýraznené osobitným poslaním Cirkvi vo forme kánonickej misie. Preto je potrebné, aby sme toto poslanie vykonávali radostne a v duchu služby. On je aktívny tvorca danej hodiny. Podnety na zamyslenie možno nájsť aj vo vyjadrení : „Výsledok závisí: *od toho, čo sa učí, viac od toho, ako sa učí a najviac od toho, kto učí.*
- je zároveň aj plnohodnotný člen pedagogického zboru. Túto pozíciu si však musí budovať aj sám.

A to najmä:

- o označenie – učiteľ náboženstva (deti zľahčujú, to je len katechéta)
- o spolupráca v rámci predmetovej komisie, zúčastniť sa zasadí, mať informácie, ako pracujú v iných príbuzných predmetoch, s čím sa stretávajú, ako riešia nejaké situácie...
- o účasť na prevádzkových poradách, ktorú riaditeľ nemusí vyžadovať, ale tu je hlavný zdroj informácií, čím škola žije, do akých akcií zapája žiakov, ktorí sú problémoví žiaci
- o účasť na štvrtročných klasifikačných pedagogických radách, ktorá by mala byť povinná
- o spolupráca s triednymi učiteľmi, ktorá mi môže pomôcť najmä pri žiakoch, ktorí si vyžadujú individuálny prístup

IV. Vyučovacia hodina.

V mojej praxi som sa stretla s dvomi extrémami pri vyučovaní náboženstva. Jedným extrémom je hodina v skratke: pomodlíme sa, vysvetlím nejakú pravdu viery, budete vedieť odpovedať na dané otázky a na záver sa zase pomodlíme. Druhým extrémom: ideme si zahrať futbal, tam si niečo povieme; alebo iný príklad (nie z našej diecézy) – v triede hluk a krik, učiteľ sedí na katedre, žiaci sa preháňajú po triede a vedenie školy je v rozpakoch, aký postoj zaujať, veď oni nechcú byť proti vyučovaniu náboženstva, chcú len splniť požiadavku, aby bol ako každý vyučovací predmet.

Pokúsím sa teraz, aby sme si spoločne osviežili znalosti z vedenia vyučovacej hodiny a zohľadnili pri tom aj Kurikulum.

Vyučovacia hodina - forma vyučovania, pri ktorej učiteľ pracuje v presne vymedzenom čase so stálou skupinkou žiakov (triedou) v učebni, ktorá je pre túto triedu vyhradená, pracuje tu podľa stabilného

rozvrhu hodín, využíva pritom vhodné metódy a prostriedky, aby dosiahol stanovené vzdelávacie a výchovné ciele pri rešpektovaní didaktických princípov (J. Velikanič)

Tvorbu a samotný priebeh vyučovacej hodiny môžeme rozdeliť na viacero etáp:

1. plánovanie a príprava
2. realizácia
3. riadenie vyučovacej hodiny
4. atmosféra v triede
5. disciplína
6. overovanie vedomostí
7. reflexia a evaluácia vlastnej práce

1. Plánovanie a príprava hodiny:

Dnes sa už nevyžaduje písomná príprava na hodinu. No z praktických dôvodov aj skúsení učitelia odporúčajú mať písomne základný priebeh hodiny, súvis s predchádzajúcou látkou, definované kľúčové pojmy, ktoré mám zaviesť, krátky popis aktivity s pomôckami, ktoré k tomu potrebujem a pri tom nezabúdam na ciele.

Ak máme dobre postavený ŠkVP a časovo-tematický plán, tak mám dobrú východiskovú pozíciu pre konkrétnu hodinu. Z duchovného hľadiska (ako povedal jeden známy p. jezuita. „Na jednu hodinu náboženstva sú potrebné dve hodiny modlitby“) nesmieme zabúdať na vzývanie a pomoc Ducha Svätého.

Z pedagogického hľadiska by príprava na hodinu mala obsahovať nasledujúce prvky:

- a) stanovenie cieľov
- b) výber náplne hodiny a jej rozvrhnutie
- c) príprava pomôcok
- d) stanovenie spôsobu ako overiť splnenie cieľov

a) stanovenie cieľov

V kurikulumu KPKC (akoby ŠVP) máme určené ciele k danej téme, obsahový i výkonový štandard. Tieto sa dali doplniť v ŠkVP. (resp. v časovo-tematickom pláne), teraz je potrebné ich preformulovať na danú hodinu. Celá škála taxonómie cieľov bude rozobratá v ďalšom príspevku.

Ciele vyučovacieho procesu (E. Porubskej):

- a) všeobecný cieľ - ucelená predstava v oblasti výchovy a vzdelávania, splnenie určitej úlohy, požiadavky, je to istý ideál predpokladaných a žiaducich vlastností človeka
- b) vyučovací cieľ - konkrétny, čiastkový cieľ pôsobenia

Ciele vyučovacieho procesu treba vidieť v troch rovinách:

- » kognitívna oblasť - vedomosti, zručnosti, spôsobilosti a pod. (vzdelávacie ciele) – osvojovanie vedomostí,
- » afektívna oblasť - citová oblasť, hodnotová orientácia (výchovné ciele) formovanie postojov, hodnotovej orientácie, názorov
- » psychomotorická oblasť - motorické zručnosti a návyky, pohybové zručnosti, práca s prístrojmi – web stránky (výcvikové ciele) napr. mapami, utváranie návykov, zručností, spôsobilostí,

Tieto ciele sa zvyknú uvádzať výrokom: Žiak vie: za ktorým nasleduje sloveso podľa danej taxonómie. Pri formulovaní cieľov je potrebné brať do úvahy:

- akej skupine žiakov idem predložiť dané učivo,

- čo môžem očakávať, že pochopia,
- akú mám návaznosť cieľov na predchádzajúcu hodinu,
- ako sa ich dotknúť.

Kognitívny cieľ: jednotlivé slovesá sú rozdelené podľa kategórií, ku ktorým sa vzťahujú napr. zapamätanie – vysvetliť, pomenovať, formulovať,; porozumenie – zdôvodniť, porovnať, aplikácia napr. navrhnúť, demonštrovať, rozhodnúť....atď.

Súčasne si kladiem otázku, ako by som daný kognitívny cieľ vedela overiť? Viem formulovať k tomu správnu otázku? Čo na budúcej hodine znova zopakujem?

Afektívny cieľ: slovesá ako oceniť, vnímať, identifikovať sa, prejavíť záujem mi predstavujú aj oblasť, ako žiakov zaujať, ako sa dotknúť ich citového sveta. Overiť to môžem viac menej len vlastnou skúsenosťou, vnímavým pozorovaním jednotlivcov na hodine.

Psychomotorický cieľ: vytvoriť, zahrať, formovať návyk, napodobniť, atď. mi predstavujú tak ďalšiu oblasť môjho zverenia. Možno najmä psychomotorická oblasť nemusí mať svoj špecifický cieľ ku každej hodine osobitne formulovaný, ale môžem sledovať cieľ, ktorý mám dosiahnuť pri danej téme.

b) výber náplne hodiny

Vieme, že klasická vyučovacia hodina má tri základné fázy, ktoré môžu byť doplnené na začiatku o fázu organizačnú, na konci o fázu diagnostickú a fázu aplikačnú.

Tri podstatné fázy hodiny teda sú:

- motivačná- príprava žiakov na aktívne osvojovanie učiva
- expozičná- prvotné zoznamovanie žiakov s novým učivom
- fixačná - prvotné opakovanie a utvrdzovanie učiva

Zaradenie diagnostickej fázy mi dáva priestor na preverovanie osvojených vedomostí, spôsobilostí, zručností a návykov. Učiteľ v hodnotení zaujíma stanoviská aj k nedostatkom a ponúka žiakovi informácie o tom, ako ich odstrániť a aplikačnej fázy (ak je to vhodné) čas na zadanie nejakej domácej úlohy, ktorú je možné začať už v škole pod vedením učiteľa.

Výber náplne hodiny závisí od učiteľa. On vie, ktorej téme nakoľko sa venovať a kde klásť dôraz u daných žiakov, aký logický postup zvolí, ako ich priviesť k stanovenému cieľu. On musí dobre ovládať danú problematiku, musí poznať potreby žiakov a predstaviť si ich reakciu. Podľa toho volí aj prostriedky. Napr. je rozdiel mať hodinu v klasickej triede alebo v katechetickej miestnosti, rozdiel, či žiaci píšú potom nejakú písomku a majú z toho napätie, či hodina je na začiatku alebo konci vyučovania. Je potrebné si uvedomiť, aké pomôcky mám k dispozícii, čo z toho použijem, atď. Nesmiem zabudnúť na časové rozvrhnutie, akej činnosti, koľko času budem venovať. Tu zohľadňujem aj voľbu metódy pre danú hodinu resp. striedanie didaktických aktivít.

Vyučovacia metóda je špecifická didaktická aktivita učiteľa i žiaka, spôsob predávania obsahu vyučovania, ktorý rozvíja vzdelanostný profil žiaka a súčasne pôsobí výchovne v duchu vyučovacích cieľov.

Metóda vždy musí smerovať k cieľi, inak je samoúčelná. (film na celú hodinu bez prac. listu) V súčasnej dobe sa preferujú metódy, ktoré kladú dôraz na aktivitu a samostatnosť žiakov. Metódu volíme podľa vyučovacieho cieľa a obsahu učiva, ktoré chceme sprostredkovať.

Ak má metóda splniť očakávané požiadavky, je treba rešpektovať základné kritéria:

- 1/ špecifickosť príslušného učiva (náročnosť, štruktúru, súvislosti apod.),
- 2/ ciele vyučovacieho procesu (poznávací, výchovný, rozvoj zručností),
- 3/ zákonitosti vyučovacieho procesu a didaktické zásady,
- 4/ predpoklady a možnosti žiakov (vek, pripravenosť, skúsenosti, osobitosti skupiny, atmosféra skupiny
- 5/ vonkajšie podmienky (časové možnosti, prostredie, vybavenosť pomôckami atď.),
- 6/ predpoklady učiteľa (skúsenosť, úroveň vedomostí, pedagogické schopnosti).

V náboženskej výchove kladieme dôraz na koreláciu medzi pravdami viery a náboženským životom. Pri výbere metódy zohľadňujeme všetky tri zložky ľudskej osobnosti: rozum, cit i vôľu.

Metódy je potrebné meniť z hodiny na hodinu.

Samotnú náplň hodiny si teda rozdelíme na uvedené 3 fázy

- Motivačná fáza. - pripravuje žiaka na aktívnu činnosť. Jej úlohu môžeme vyjadriť nasledovne: motivácia koncentruje žiakovu pozornosť na činnosť, vyvoláva v ňom záujem, vytvára podmienky na prácu, na zníženia (prípadne odstránenie) napätia.

Základ motivácie k učeniu dostáva v rodine – ideál: rodičia ochotne odpovedajú na otázky dieťaťa, podporujú jeho záujmy, učia ho využívať informačné procesy.

Motivácia žiaka sa mení vekom – na strednej škole dochádza k motivačnej kríze – odpor k učeniu i učiteľom.

Motiváciu ovplyvňuje tiež prostredie triedy a školy a tiež pocit bezpečia v škole.

Môžeme ju deliť na:

Vnútorňú motiváciu k učeniu: žiak:

- vníma učebnú činnosť ako zmysluplnú
- má možnosť sa aktívne zapojiť do procesu učenia, tzn. výber a riadenie toho, čo bude robiť a autonómny štýl učenia – t.j. preberanie zodpovednosti za svoj výkon.

Vonkajšiu motiváciu: žiak študuje preto, aby dostal odmenu, alebo aby sa vyhol trestu. Samozrejme, že pre nás je potrebné mať na zreteli pre väčšinu žiakov vnútorňú motiváciu, neveriacich inšpirovať napr. referátom, nejakou úlohou, ktorá ich zaujíma.

- Expozičná fáza: - zabezpečuje prvotný kontakt s obsahom učiva. Má poznávací – kognitívny význam. Najvýznamnejší a najzložitejší je pojmotvorný proces.

Tu zaraďujem aj výber učebných činností t.j. rôzne druhy aktivít a zvažujem ich vhodnosť. Ak chcem, aby sa podelili s nejakou skúsenosťou, musím očakávať aj spätnú väzbu.

Mala by to byť aj najdlhšia časť hodiny zameraná na dosiahnutie cieľov. Znova je potrebné si uvedomiť: veľmi jednoducho povedané:

Čo ich chcem naučiť, čím ich osloviť, t.j. mať na mysli základné pojmy - (kľúčové pojmy, ktorým chcem, aby dobre porozumeli). Dôraz musím klásť na jednoznačnosť pojmov a tiež na zásadu primeranosti pojmov tomu ktorému veku (nie príliš teologické pojmy). Tu treba zohľadniť aj zásadu názornosti, lebo čím nižší vek, tým je potrebné viac využívať názorné pomôcky. Ak nemám skúsenosť s danou skupinou, je vhodné mať v zálohe aj niečo náhradné.

Nesmiem zabudnúť uvedomiť si miesto, kde by bolo najvhodnejšie zaradiť modlitbu. Keď sme mali stretnutie s riaditeľkou Vyššieho katechetického inštitútu v Krakove, tak nám veľmi zdôrazňovala, aby sme zaradili modlitbu tam, kde by mohla byť vyvrcholením a spojená s témou. Môžem si rezervovať čas na ich prípadné otázky.

- Fixačná fáza – sa zameriava sa na utvrdenia a upevnenie učiva. Vytvára predpoklady na opakovaný kontakt žiaka s javmi, pojmi a procesmi. Vytvára podmienky na zvnútorňenie učiva. Tu teda bude zhrnuté nielen znenie, ale ja pozitívny dopad na náš život s konkrétnym upozornením na to, čo môžeme uskutočňovať. Niektorí odborníci tu pripájajú aplikačnú fázu. Diagnostickú fázu nemusím explicitne udávať, lebo som povinný priebežne sledovať, ako žiaci prijímajú základné učivo. Sám však sledujem, čím túto hodinu skončím, aby som na budúcu hodinu mohol na to nadviazať.

c) príprava pomôcok

je ďalšou fázou. V expozičnej časti som si premyslel, čo asi použijem, v akej triede učím, čo mám k dispozícii. Nemám podceňovať ani usporiadanie stoličiek v triede. Žiaľ, katechetická zásada, že náboženstvo by sa nemalo učiť v riadnej učebni, ktorú spomínal už aj na Slovensku p. biskup Baláž sa dá asi ťažko docieľiť na štátnych školách. Preto je potrebné aspoň hľadať možnosti, čo v danej triede môžem prispôbiť. Iné okolnosti sa mi zdajú úplne samozrejme – mať dostatočný počet kópií pracovných listov, dostatočne veľké obrázky, farebné kriedy, farebné ceruzky. Pri tvorbe vlastných pomôcok, ktoré mi môžu lepšie pomôcť, je potrebné dbať na kvalitné prevedenie. Tiež sa neoplatí predpokladať, že žiaci niečo majú. Aj technické pomôcky sú niekedy nevyspytateľné, preto (ak by nefungovali) je potrebné myslieť aj na rezervu ako byť bez nich.

d) stanovenie spôsobu ako overiť splnenie cieľov

Keďže na väčšine škôl sa nejedná o známkový predmet, nie je to pre nás až natoľko dôležité. Učiteľ má mať schopnosť pripraviť si daný materiál nejakou formou buď pre danú hodinu alebo len sledovať, či žiaci chápu danú problematiku a ako ich zaujala. Známkovanie nemusí byť vždy najlepšia motivácia. Ak sa hodnotí, tak je vždy potrebné, aby žiaci vedeli, čo a kedy sa hodnotí.

Kľúčové otázky, ktoré sa dotýkajú plánovania a prípravy na vyučovanie:

1. Určil som si pre túto hodinu jasné učebné ciele?
2. Zodpovedajú stanovené učebné ciele potrebám žiakov, ich schopnostiam, záujmu, motivácii, kontextu hodiny?
3. Slúži náplň hodiny, zvolené aktivity – učebné činnosti, štruktúra hodiny k dosiahnutiu cieľov, k udržaniu záujmu a motivácii žiakov?
4. Aké výkony môžem od žiakov očakávať, ako budem sledovať ich pokrok?
5. Pripravil som si a skontroloval všetky materiály, pomôcky, vybavenie, ktoré budem potrebovať?
6. Zapísal som si potrebné informácie, ktoré budem potrebovať – napr. text článkov, atď.
7. Mám všetky odborné poznatky k danej téme v zhode s učiteľským úradom Cirkvi?
8. Musím niečomu venovať zvláštnu pozornosť – napr. mám tam žiakov s poruchami správania alebo poruchami učenia?

2. Realizácia vyučovacej hodiny

Pri realizácii vyučovacej hodiny sa jedná o navodenie takých didaktických aktivít, pri ktorých žiaci získajú požadované kompetencie a vedomosti. Didaktická aktivita, ktorá nemá stanovený cieľ, nesplní svoju úlohu.

Tu sa teda jedná o metódy, ktoré sme pre vyučovaciu hodinu zvolili.

Možno sme si pripravili

- 1/ slovné metódy,
- 2/ didaktické a katechetické metódy práce so Sv. písmom,
- 3/ metódy práce s obrazom,
- 4/ metódy, ktoré uvádzajú do sveta symbolov,
- 5/ dramatické metódy,
- 6/ výtvarné metódy.

Každá druh týchto metód sa dá podrobne rozviesť, prípadne sa môžu doplniť o nové napr. práca s prezentáciami a výpočtovou technikou.

Pri realizácii hodiny je veľmi dôležité vystupovanie učiteľa, jeho tón hlasu, prechádzanie sa po triede. Jeho jednanie má vzbudzovať záujem o vyučovanie, má mať postoj očakávania, že žiaci na hodine budú dobre pracovať. Učiteľ sa nemá skrývať za katedrou.

Základom úspechu učiteľa:

- pevnosť prístupu ku žiakom, ale aj srdečný postoj,
- schopnosť odovzdávať žiakom záujem o daný predmet,

- trpezlivosť a zmysel pre humor,
- správna verbálna činnosť učiteľa.

Cieľom úvodnej časti hodiny je upútať žiakov, navodenie kladných postojov, súvis témy s každodenným životom, uviesť do súvislostí s predchádzajúcim učivom, témou.

Základom expozičnej časti je realizácia pripravenej látky, ktorá je často spojená s kladením otázok na úrovni žiakov. Pri slovnom prejave treba dávať pozor na:

- výstižnosť a jasnosť, plynulosť vyjadrovania,
- jednoznačné a presne definované pojmy – dôraz na kľúčové pojmy, ktoré si žiaci majú zapamätať,
- možnosť parafrázovania učiva pre lepšie pochopenie,
- používanie príkladov,
- spätnú väzbu – otázky od žiakov.

Pri kladení otázok:

- aby všetci žiaci mali možnosť odpovedať,
- aby ostatní boli povzbudení príkladom iných žiakov,
- zapojiť aj introvertných žiakov,
- aj nesprávnu odpoveď vedieť šikovne otočiť na niečo pozitívne,
- dať možnosť aj, aby vyjadrili svoje pocity, názory, postoje.

Pri používaní tabule:

- nehovoriť, ak som otočený k tabuli,
- využívať ju na napísanie základných pojmov,
- používať správnu slovenčinu.

Pri zadávaní didaktických aktivít mám mať pripravené jasné pokyny.

Otázky pre učiteľa – realizácia vyučovacej hodiny:

1. Didaktické aktivity, ktoré som zvolil, zodpovedajú požadovaným cieľom?
2. Zodpovedajú záujmom a potrebám žiaka a nadväzujú na predchádzajúce prvky výučby,
3. Zadávam pokyny, výklady a otázky zrozumiteľne pre žiakov?
4. Svojím vystupovaním vzbudzujem záujem o daný predmet? Som pre nich svedkom viery?
5. Využívam dobre pomôcky?
6. Sledujem vývoj hodiny tak, aby použité vyučovacie metódy pomohli dosiahnuť ciele hodiny?
7. Môžu žiaci z realizácie hodiny vycítiť, že mám o nich záujem?

3. Riadenie vyučovacej hodiny

Tu sa prejavujú organizačné schopnosti učiteľa. Základnou úlohou je zapojiť všetkých žiakov, odhaliť resp. využiť aj ich talenty pri niektorej konkrétnej činnosti napr. zreteľné prečítanie textu, pekné písanie na tabuľu, nakreslenie nejakého symbolu, atď.

Potrebné schopnosti učiteľa:

- začínať hodinu načas (potom môžem aj od žiakov očakávať presné príchody (vy vždy meškáte, ak meškám, ospravedlniť sa),
- úprava učebne, ak je potrebná, tak s jasnými pokynmi,
- zápis do triednej knihy – absencia (zodpovednosť za neprítomných žiakov, vhodné spočítať, nespoliehať sa, čo mi ich nadiktujú); zhoda zapisovaného učiva s preberanou témou,
- sledovať časové rozdelenie hodiny,
- uvedenie do hodiny – čo najskôr po organizačnej časti, byť vpredu učebne, vyžadovať pozornosť všetkých, poriadok na laviciach, všetko, čo by ich rozptyľovalo odložiť
- začiatok motivačnej fázy.

Pri ďalšej – expozičnej fáze učiteľ má dávať pozor, aby zapájal všetkých žiakov, bez aktívneho zapojenia sa máločo naučia, t.j.:

- snažiť sa udržať vysoký stupeň aktivity (napriek úspechu alebo neúspechu mojím prípravám

- čím nižší vek, tým viac námahy, striedať aktivity, otázky, samostatná práca, čítanie s porozumením, práca vo dvojici, práca v skupine (inšpekcia)
- využívať očné kontakty, či žiaci v skupinách sa bavia k veci alebo nie
- metodiky práce, ktoré mne vyhovujú
- poskytovanie individuálnej spätnej väzby – empatia ku každému jednotlivcovi
- plán hodiny dôležitý, ale upravovať podľa okamžitých potrieb
- organizácia diskusie, naučiť sa vzájomne počúvať napr. pohybový sociogram
- riadenie pohybu i hluku v triede pri práci v skupinách

Pri ukončení hodiny:

- pochváliť žiakov za vykonanú prácu,
- hodina by mala byť ukončená načas (predčasné ukončenie – nie je to dôležité, nemám už čo robiť, zodpovednosť aj pred vedením školy – tvorivosť učiteľa, ak neskoro končím, neviem si naplánovať hodinu,
- príprava žiakov na ukončenie hodiny: odovzdanie pomôcok, kontrola napr. vyplnených pracovných listov, ich odovzdanie, nesmie si baliť veci skôr až na pokyn učiteľa,
- kto odnesie pomôcky,
- usporiadaný odchod žiakov z učebne najmä na ZŠ a nižších ročníkoch gymnázia – posledné hodiny odchod do šatne, do jedálne. a pod.

Otázky pre učiteľa – riadenie vyučovacej hodiny :

1. Začína moja hodina načas?
2. Pomáha riadenie hodiny udržovať záujem žiakov o danú tému?
3. Je tempo a plynulosť hodiny na primeranej úrovni?
4. Starám sa o efektivitu hodiny poskytovaním spätnej väzby?
5. Používam efektné materiály a prístupy ku žiakom?
6. Prijímam od žiakov spätnú väzbu?
7. Mám čas odpovedať na ich otázky vhodnou formou?
8. Končí moja hodina presne a s vhodným záverom?

4. Atmosféra v triede

Napomáha udržať kladné postoje žiakov aj ich vnútornú motiváciu.

Autorita učiteľa

- uznanie jeho práva na organizáciu, ľahko pristupujú k zadaným úlohám. (skúšanie od žiakov – čo si môžu dovoliť)
- zaujímať sa o žiakov –individuálny prístup, tzv. starostlivá jemnosť niekedy na úkor prestávok,
- vstúpiť žiakom zmysel pre poriadok pozitívnym spôsobom,
- dôležitosť prvých hodín – stanovenie pravidiel pre svoju hodinu, vždy vykanie učiteľovi, ZŠ – tykanie žiakom, SŠ podľa atmosféry v skupine, odporúčané osloviť menom, nie priezviskom,
- učiteľ v učebni musí byť ako doma.

Vzťahy so žiakmi:

- vzájomná úcta a kontakt – vážim si každého žiaka ako jednotlivca s jeho individuálnymi a osobnými potrebami napr. komentár k nejakému zápasu MS v hokeji,
- čo požadujem od žiakov musím sám dodržať – čitateľné písanie na tabuľu, zdieľanie chápania udalostí zo života – Fukušima,
- primeranosť humoru (ak je učiteľ samý vtip, nevedia, kedy to myslí vážne),
- naviazať priateľské vzťahy bez toho, aby učiteľ bol príliš kamarátsky.

Zvyšovanie sebaúcty žiakov

je tiež jednou z úloh učiteľa a osobitne učiteľa náboženstva. Vieme, že existuje:

- *formálne kurikulum* – osvojovanie si predpísaných kompetencií,
- *skryté kurikulum* – poznatky žiakov, ktoré žiaci získavajú zo školských skúseností t.j. akým spôsobom sa s nimi komunikovalo, aké postoje a hodnoty im boli vštepované, akú úlohu ako jednotlivec mal

Podpora sebaúcty jedným z prvoradých cieľov na hodinách NV/Nb – povzbudenie, pochvaly, uvoľnená atmosféra, moje neverbálne signály, tón hlasu, prejavenie, že si ich vážim, lepšie pomôcť ako len napomínať, nepôsobiť povýšenecky, nepoužívať kritiku, tým menej nespravodlivú, zapamätať si mená jednotlivcov, výklad orientovať tak, aby zodpovedalo ich konkrétnym potrebám.

Učebňa: má byť čistá, udržiavaná, náležite vyzdobená, využívať práce, ktoré urobili žiaci, pozvať ich k výzdobe.

Otázky pre učiteľa – riadenie vyučovacej hodiny :

1. Mám v triede srdečnú atmosféru, ktorá podnecuje i podporuje žiakov k plneniu úloh?
2. Pomáhajú moje vypovedané poznámky na hodine k zvyšovaniu sebaúcty žiakov?
3. Dávam najavo záujem o každého žiaka?
4. Sú moje vzťahy založené na vzájomnej úcte a kontakte?
5. Beriem primeraným spôsobom zloženie danej triedy, ich schopnosti, rozmanitosť?

5. Disciplína

Poriadok na hodinách je aj dôsledkom kvalít môjho vyučovania. No napriek najlepšej snahe, je možné očakávať, že sa nežiaduce chovanie vyskytne.

Je vhodné, ak viem, že sa mi v skupine vyskytuje žiak s poruchami správania, alebo s nejakými ťažkosťami v učení, počítam s tým už pri príprave.

Medzi nevhodné správanie zaraďujeme napr.:

- vykrikovanie,
- neskorý príchod na hodinu,
- nevenovanie pozornosti učiteľovi
- bezdôvodné opustenie miesta
- rušenie ostatných žiakov
- neplnenie zadaných úloh

Príčinami nevhodného správania môže byť:

- nuda, ak jedna činnosť trvá príliš dlho alebo je neprimeraná,
- dlhotrvajúca duševná námaha napr. po hodine s písomkou ťažko udržím pozornosť,
- prejavy sociálneho chovania – pokračovanie rozhovoru z prestávky,
- nízka sebadôvera – aj tak je to k ničomu,
- problémy v emocionálnej oblasti – najmä zanedbávanie zo strany rodiny, vyrušovaním chce na seba upozorniť.

Úlohou učiteľa je zamerať sa na hľadanie vysvetlenia príčin nevhodného správania sa žiakov v spolupráci s triednym učiteľom, školským psychológom ...

K budovaniu vlastnej autority mi môže pomôcť:

- prijať postavenie, že ja som učiteľ (prirovnanie ako turistický sprievodca, ktorý pozná chodník, nie ako ten, čo mám moc),
- vyjadrovanie postavenia – rozmyslím si, aký pokyn vydám a trvám na jeho dodržaní, chodenie po učebni a sledovanie práce,

- kompetentne vyučovať – som vo svojom predmete odborníkom,
- som dobrý manažér efektívne zorganizovať činnosť na hodine
- žiaci nesmú spochybňovať autoritu učiteľa, dodržiavať stanovené pravidlá.

Nežiaducemu správaniu môžem predchádzať tak, že:

- sledujem všetkých žiakov v triede,
- budem sa prechádzať a mať snahu aj o očný kontakt, (neverbálna komunikácia),
- sústredím sa na správne zameranie otázok,
- budem meniť činnosť, všímať si prejavy neúcty, presadiť žiakov.

Nevhodné správanie je najlepšie najprv riešiť medzi 4 očami (zmena správania – už nie je hrdina) nie hneď tresty, zisťovať príčinu, pristupovať veľmi individuálne.

Zásady napomínania:

- správne zacielenie – kto vyrušuje, nie toho, kto už len odpovedá,
- pevnosť v hlase,
- vyjadriť záujem o druhých tým, že ich to vyrušuje,
- vyhnúť sa hnevu,
- zdôrazniť, čo majú žiaci robiť,
- vyhnúť sa konfrontáciám,
- kritiku zamerať na správanie žiaka, nie na jeho osobu,
- zdôvodňovať napomenutie, vyhýbať sa nespravodlivým porovnaniam
- zbytočne nevyhrážať,
- nenapomínať celú triedu,
- dávať príklad od prvej hodiny – rovnaký prístup.

Otázka trestov, odplata, odstrašenie by nemala byť cieľom našich hodín.

Otázky pre učiteľa – disciplína na vyučovacej hodiny :

1. Je môj prístup zakorenený na dôvere a vzájomných pozitívnych vzťahoch?
2. Získal som si autoritu, rešpektujú ma žiaci?
3. Mám jasné pravidlá pre správanie a vyžadujem ich dodržiavanie?
4. Využívam prevenciu proti zníženiu nevhodnosti správania?
5. Som si vedomý výchovnej zodpovednosti a všimam si aj špeciálnych potrieb jednotlivých žiakov?
6. Využívam možnosť prekonzultovať otázky disciplíny s kolegami?

6. Overovanie vedomostí

Musíme brať do úvahy, že nie je možné dosiahnuť rovnaký výkonový štandard pri hodinách s rôznou dotáciou, so zameraním na výchovu alebo na vedomosti a ešte menej u náboženstva, ktoré chceme, aby malo podtón katechézy.

Výkonové štandardy, aby boli záväzné, majú byť najprv overené. Pokiaľ viem, overovací proces výkonového štandardu s návrhom úloh zatiaľ neprebehlo.

Myslím, že tu sa dostáva do popredia:

- sledovanie bežnej prác v triede,
- vzbudenie záujmu žiakov o danú tému,
- všímať si kladenie otázok ako spätnú väzbu,
- spájanie týchto otázok s tým, čím sa v živote stretávajú
- všímať si hodnoty, na ktoré kladú žiaci dôraz,
- a až potom by malo prísť overovanie kognitívnych poznatkov.

Ak je predmet známovaný, tak vieme, že môžeme hodnotiť vedomosti. Závisí odo mňa ako postavím otázky. Vieme, že ku klasifikácii boli vydané metodické pokyny.

7. Reflexia a evaluácia vlastnej práce

Evaluácia školy ako aj sebaevaluácia našli svoje miesto v rámci školskej reformy. Jedna je odborná pedagogická evaluácia, inou je moje súkromné vyhodnotenie po skončení hodiny.

Aj bez školskej reformy nám v didaktike náboženstva bolo zdôrazňované:

- s akým pocitom odchádzam z hodiny,
- splnil som ciele, ktoré som si dal,
- bola zaradená aktivita vhodná, čo by som ešte vylepšila,
- čo som nezvládla a prečo,
- ako inak by som formulovala ciele pre túto hodinu,
- ako by som mohla vylepšiť pomôcky,
- bola zaradená modlitba vhodná na správnom mieste,
- vedel som na všetko žiakom odpovedať,
- prebral som celé učivo, čo som si naplánoval,
- poďakoval som Bohu za zverenú hodinu i žiakom,
- čo je potrebné zopakovať.

Veľmi nám bolo odporúčané napísať si k príprave takýchto pár poznámok najmä pre ďalšie použitie.

V. Záver

Vychádzali sme z požiadavky dokumentov, že náboženstvo má byť riadnym vyučovacím predmetom. Takéto konštatovanie nás priťahuje k tomu, aby sme zabudli na jeho duchovnú zložku, inými slovami povedané – mám naplniť všetko, ako každý vyučovacím predmet. To som chcela uviesť pri rozoberaní vyučovacej hodiny. Nesmiem však zostať len pri tom. Čím sa teda líšime od profánnych predmetov:

- možno by som zdôraznila nutnosť učiť náboženstvo v úzkej spätosti so životom,
- brať do úvahy v akej spoločnosti žijú a do akej spoločnosti ich pripravujeme (charakteristika (spoločnosti podľa kardinála Cañizares - prefekta Kongregácie pre Boží kult a disciplínu – z 30.apríla 2010 pri otvorení kongresu „Katolícka výchova pre 21. storočí vo Valencii) - *spoločnosť, ktorá pripúšťa potrat, ktorá je proti rodine, ktorá propaguje obraz človeka v kontraste ľudskej osobe a nepripúšťa základné otázky o ľudskom bytí, o bytí ako mužovi a žene, jednoducho povedané kultúry, ktorá redukuje našu ľudské bytie na omrvinky.*
- nie je možné zostať len pri zážitkoch preferovaných postmodernou, ale musíme prísť aj k nejakým poznatkom, ktoré im umožnia, aby sa o ne opreli aj v životných skúškach,
- mám stanovené výkonové štandardy, z ktorých ja osobne pre mojich žiakov musím vydolovať, čo je potrebné a dôležité pre ich život viery (pre neveriacich, čo majú tolerovať, čo majú pochopiť a ako sa správať ku kresťanom a k hodnotám, ktoré sú pre nich posvätné,
- poukazovať, že kresťanstvo dáva dobrý návod pre život každého človeka (vychádza z prirodzeného mravného zákona, preto svoju náuku formulujem pozitívne, nie je Cirkev zakazuje, prikazuje, atď.),
- privádzať k rozlišovaniu dobrého od zlého,
- hovoriť slovníkom, ktorý je blízky pre mladých, t.j. základné pravdy viery vyjadrovať znova do dnešného života. V nemeckom Mohuči bol v uplynulých dňoch predstavený Katechizmus pre mládež, nazvaný „YouCat“, ktorý bol zostavený v nemeckom jazyku a s predslovom Benedikta XVI. Katechizmus vyšiel pri príležitosti Svetových dní mládeže, v Madride. Katechizmus bude vydaný v 25 jazykoch. „Kresťanská viera vysvetlená jazykom mladých ľudí“, týmito slovami charakterizoval nový katechizmus kardinál Lehmann.
- mať častý kontakt so žiakmi napr. pri vytváraní atmosféry v triede veľmi záleží aj na tom, ako často sa so žiakmi stretávam a zdieľam ich starosti – t.j. ako som v škole koľkokrát sa stretnem s požiadavkou – pomodlite sa za mňa, máme písomku, alebo iný dôvod zdieľania. Ak ma vidia iba na hodine a to len raz za týždeň, resp. len raz za dva týždne, nemôžem ani od seba očakávať extra výsledky

- podobne nemôžem očakávať, že z danej skupiny, ktorú učím, bude atmosféra ako na stretku,
- pokúšať sa sledovať náväznosť učiva. Žiadať od nich (a najmä, keď sa nemusia učiť alebo robiť domáce úlohy), aby vedeli, čo sa preberalo pred týždňom, je síce vhodné, ale priznajme si, že je to náročné aj pre nás, čo som naposledy v tejto skupine preberali a kde som skončili,
- musím počítať s tým, že moje pôsobenie je službou, ktorá si vyžaduje niekedy aj obeť prestávok alebo iného voľného času; prácou, kde nemusím vidieť výsledky.

Návrat do reality: Predstavila som určitý ideál vyučovacej hodiny, ale ak sa mám takto pripraviť a odučiť 23 – 24 hodín, musíme priznať, že je to veľmi, veľmi náročné najmä keď neučím ešte aj iný predmet. Tiež musíme brať do úvahy, že to zasahuje aj náš duchovný život, najmä keď predkladané pravdy nie sú prijímané.

–

Preto by som tu rada vsunula citátu od p. Jana Urbana (str. 281) z knihy: "Učení víry"

„Nielen vyučovanie, ale aj sila, ktorá by spôsobila obrátenie od tela k duchu, od sveta k Bohu, od prirodzenosti k nadprirodzenosti, od času k večnosti – je dej Božského poriadku. Žiadny tvor sa nemôže dotknúť nadprirodzeného poriadku bez pomoci nadprirodzenej Božej milosti Ďaleko viac než poznatky a výrečnosť katechéty je jeho duchovný život, nestačí modlitba z času načas.“

Raz ma oslovil citát - Mt 5,19

„Kto by teda zrušil jediné z týchto prikázaní, čo aj najmenšie, a tak by učil ľudí, bude v Nebeskom kráľovstve najmenší. Ale kto ich zachová a tak bude aj učiť, ten bude v nebeskom kráľovstve veľký.“

Majme nádej, že naša úprimná snaha pre šírenie Božieho kráľovstva raz prinesie plody.